

Hernán Cortés: *hidalgo* extremeny o descendent de sang reial catalana?

Autor: Ivan Giménez

Data de publicació: 13-03-2014

Com és que es donen tantes semblances i coincidències, amb els noms i dates, entre l'Alfons d'Aragó i Gurrea i els seus descendents i Hernando Cortés, que també es diu Alonso, i els seus? Eren les mateixes persones?

Després d'haver llegit un article d'en Pep Mayolas, argumentant les similituds que hi ha entre el conqueridor extremeny Hernán Cortés (1484-1547) i el comte de Ribagorça Alfons VII (1487-1550), vaig decidir estirar una mica més el fil. A continuació observarem uns sincronismes que costen de creure que siguin atzar.

El resum de tot l'extens treball realitzat per en Pep és: a partir de l'escut d'Hernán Cortés on tot just al mig surten les barres de la corona catalano-aragonesa, es comença a preguntar com pot ser que un extremeny dugui les armes catalanes? I furgant, cercant, investigant, troba un llibre on citen al conqueridor com Alonso i no Hernán. En Pep ho relaciona amb l'Alfons, comte de Ribagorça, i comença a comparar els personatges. Tots dos es dirien Alfons. Tant l'un com l'altre, traspassen a l'edat de 63 anys i són succeïts per un hereu de nom Martí. Alhora, si Cortés fos Alfons VII de Ribagorça això respondria a l'enigma de les quatre barres catalanes a l'escut d'en Cortés, ja que Alfons de Ribagorça és un rebesnét del rei Joan II de Catalunya (1397/98-1479).

Continuant amb l'estudi comparatiu d'en Pep Mayolas, i afegint unes curiositats addicionals, no acaba tot amb els sincronismes anteriorment esmentats. És molt estrany, llevat que hi hagi intencionalitat, que tant l'Hernán (Alonso) Cortés, com l'Alfons d'Aragó i López de Gurrea, morin als 63 anys i una diferència de tres anys exactes en l'any de defunció. I també sobta que els seus respectius fills i successors es diguin Martí. El fill del conqueridor, Martín Cortés Zúñiga va néixer a l'any 1533 i traspassà a l'any 1589. El primogènit d'Alfons VII de Ribagorça, Martín de Gurrea y Aragó, va néixer a l'any 1525 i traspassà al 1581. Si ens fixem en les dates de naixement i defunció, passa exactament igual que amb els seus pares: moren tots dos amb la mateixa edat (56 anys), amb una diferència exacta de vuit anys.

L'any 1529, Carles V va intitular Hernán Cortés marquès de la Vall d'Oaxaca, al sud de Mèxic (títol hereditari). Aquest fet ens trasllada a la reflexió següent: si Alfons comte de Ribagorça, en realitat és Hernán Cortés, i el Marquesat de la Vall d'Oaxaca és hereditari, forçosament ens han de sortir més coincidències entre els seus successors. Amb una taula comparativa, veurem els respectius successors d'Alfons VII de Ribagorça i d'Hernán Cortés:

COMTAT DE RIBAGORÇA MARQUESAT DE LA VALL D'OAXACA

Alfons VII de Ribagorça
(neix 1487 - mor 1550)
comte del 1512 fins al 1533
Hernán (Alonso) Cortés
(neix 1484 - mor 1547)
marquès del 1529 fins al 1547

Martí I de Ribagorça (1a vegada)
(fill de l'anterior)
(neix 1525 - mor 1581)
comte del 1533 fins al 1565
Martín Cortés
(fill de l'anterior)
(neix 1533 - mor 1589)
marquès del 1547 fins al 1589

Joan Alfons I de Ribagorça
(fill de l'anterior)
(neix 1543 - mor 1573)
comte del 1565 fins el 1573

L'any 1565, hi ha una revolta per proclamar En Martí Cortés rei de la Nova Espanya, sense èxit. Martí va ser portat a Espanya l'any 1567, jutjat i desposseït de tot. Obligat a l'exili a Orà. L'any 1574 l'amnistien i li retornen els seus béns. També pot sortir d'Orà, però amb la prohibició de poder retornar a Mèxic.

Martí I de Ribagorça (2a vegada)
(neix 1525 - mor 1581)
comte del 1573 fins al 1581

Ferran II de Ribagorça
(fill de l'anterior)
(neix 1546 - mor 1592)
comte del 1581 fins al 1592
Fernando Cortés
(fill de l'anterior)
Mor sense descendència legítima i passa el marquesat al seu germà.

Francesc I de Ribagorça
(germà de l'anterior)
(neix 1551 - mor 1622)
comte del 1592 fins al 1598
Pedro Cortés
(germà de l'anterior)
(mor 1629)

Mor sense descendència i el títol passa a una dama.

Unió a la Corona d'Aragó

Analitzant totes les dades i dates de la taula anterior, ens adonem que Martí de Ribagorça, l'any 1565 deixa de ser comte per ser succeït pel seu primogènit, Joan Alfons. En morir aquest l'any 1573, el títol del comtat retorna a En Martí. És ben curiós, com En Martí Cortés, el mateix 1565, empès per una part de la noblesa de Nova Espanya, encapçalava una revolta per ser proclamat rei del territori. La revolta fracassa i, per aquest motiu, En Martí serà deportat a Espanya, jutjat i condemnat amb la pèrdua de tots els seus béns i desterrat a Orà. L'any 1574, l'amnistien i ho recupera tot, però no podrà tornar mai més a Mèxic. És simptomàtic que tant l'un com l'altre Martí, l'any 1565, per motius ben diferents, perden el govern i tots dos el recuperen, l'un al 1573 i l'altre al 1574, gairebé al mateix temps.

En Martí de Ribagorça traspassa l'any 1581 i és succeït pel seu fill Ferran II. Una coincidència més entre aquestes dues nissagues: l'any 1589 a la mort d'En Martí Cortés, el seu successor també es diu Ferran (Fernando).

Ferran II de Ribagorça va morir a l'any 1592, sense descendència, i és succeït pel seu germà Francesc I. Simptomàticament, al Marquesat de la Vall d'Oaxaca, Fernando (Ferran) Cortés mor (no se sap l'any de defunció), sense descendència legítima, i és succeït pel seu germà Pedro Cortés. En tots dos casos qui hereta el títol és un germà del difunt.

El comtat de Ribagorça, després de la mort d'En Francesc I, s'incorpora a la corona d'Aragó, tot i continuar existint desmembrat i sense un governant visible fins al Decret de Nova Planta, l'any 1716. S'ha de matisar que els comtes de Ribagorça, a partir de 1554 –segons algunes fonts– o el 1565 –segons unes altres–, eren alhora ducs de Vilafermosa. Feta aquesta puntualització, ens crida l'atenció que, després de la mort d'En Pedro Cortés al marquesat mexicà, qui el succeeix és Estefanía Carrillo de Mendoza y Cortés. Al ducat de Vilafermosa, en morir Francesc I de Ribagorça, el títol recau en una senyora de nom Lluïsa. És una nova similitud, ja que tant al marquesat com al ducat, els nous titulars són dues dames.

Per recapitular, presentem una taula on es posen en paral·lel les dades més significatives que hem vist fins ara:

Taula comparativa

Alfons d'Aragó i López de Gurrea
Hernán Cortés de Monroy i Pizarro

Neix 1487

Neix 1484

Mor 1550

Mor 1547

A l'any de defunció es duen 3 anys.

Traspassen a l'edat de 63 anys.

L'hereu de tots dos, es diu Martí.

Martí de Gurrea i Aragó
Martín Cortés Zúñiga

Neix 1525
Neix 1533

Mor 1581
Mor 1589

A l'any de néixer i de defunció es duen exactament 8 anys

L'any 1565 deixen de governar per tornar-hi l'any 1573 i 1574.

Traspassen a l'edat de 56 anys.

L'hereu (2a vegada) de tots dos, es diu Ferran.

Ferran d'Aragó-Gurrea i de Borja
Fernando Cortés Ramírez de Arellano

Neix 1546
Neix ???

Mor 1592
Mor ???

Cap dels dos no té descendència legítima.

Són succeïts pels seus respectius germans.

Francesc d'Aragó-Gurrea i de Borja
Pedro Cortés Ramírez de Arellano

Neix 1551
Neix ???

Mor 1622
Mor 1629

Al ducat de Vilafermosa, Francesc és succeït per una dama de nom Lluïsa. A Oaxaca Pedro Cortés es succeït per una dama de nom Estefania. Tots dos són succeïts per dones.

...

Ivan Giménez